

*Комунальний заклад «Кіровоградський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»*

*Кіровоградський науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України*

*Центр інноваційних технологій навчально-наукового інституту
права, психології та інноваційної освіти Національного університету
«Львівська політехніка»*

Громадська організація «Вікімедіа Україна»

I Всеукраїнська науково-практична конференція
**«БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ:
ПОПЕРЕДЖЕННЯ, ОСВІТА, ВЗАЄМОДІЯ»**

<https://conf.org.ua>

07-10 лютого 2022 року

Кропивницький
2022

Безпека дітей в Інтернеті: попередження, освіта, взаємодія : збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Кропивницький, 07-10 лютого 2022 року / уклад. С.М. Єфіменко; за заг. ред. Г.В.Скрипки. – Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2022. – 36 с.

*Друкується за рішенням вченої ради
комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»
(від 29.03.2022 року, протокол №3)*

Рецензенти:

Сергій БУРТОВИЙ, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики середньої освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»;

Олександр КОЛОМОЄЦЬ, кандидат юридичних наук, доцент, провідний фахівець з організації наукової роботи відділу забезпечення діяльності Кіровоградського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України.

Відповідальний за випуск – Віталій ДМИТРУК

Збірник матеріалів конференції містить основні результати науково-практичних пошуків освітян, правоохоронців, представників громадських організацій та державних органів різних областей України щодо осмислення, виявлення та поширення ефективних практик, які сприяють забезпеченню безпеки дітей в Інтернеті, а також розвитку кіберграмотності педагогічної спільноти.

Матеріали опубліковані в авторській редакції.

ЗМІСТ

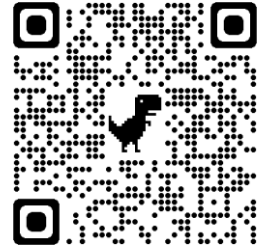
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТТЯ «ПРАВА ДИТИНИ В ІНТЕРНЕТІ».....	5
Оксана ПАСІЧНИК Безпека для цифрових громадян.	5
Юлія ТАЩУК Безпека в Інтернеті: як уникнути неприємностей під час спілкування у мережі?	6
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТЬ «ЦИФРОВІ СЛІДИ», «ЦИФРОВІ ТІНІ»	7
Ліна БОНДАРЕНКО Цифрові відбитки. Як зменшити свій цифровий слід та сформулювати цифрову ідентичність?	7
Ольга ЛИТВИНЕНКО Цифрова ідентичність: керування та безпека.	8
СТВОРЕННЯ ЯКІСНОГО БЕЗПЕЧНОГО УКРАЇНОМОВНОГО КОНТЕНТУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ТРЕНДИ, РОЛІ, МОЖЛИВОСТІ	10
Катерина БЕРШАДСЬКА Казка: безпека в Інтернеті (авторська казка для дітей початкових класів).....	10
Наталія ЛАСТОВЕЦЬ Особливості роботи з джерелами у вікіпроектах і поза їх межами	10
ТЕХНОЛОГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА РІШЕННЯ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРУ ДИТИНИ	14
Людмила БУЛИГІНА Технологічні інструменти та рішення формування безпечного Інтернет-простору дитини.....	14
Світлана ЄФІМЕНКО Засоби «цифрової дієти» як інструменти профілактики Інтернет-залежності	14
Олександр ЛУЦЮК Заходи батьківського контролю дитини в мережі Інтернет на прикладі продуктів компанії «Apple»	15
Клавдія СОЛОВЧУК Налаштування та розширення браузера, які допоможуть захистити дітей в мережі Інтернет.....	19
Ольга СУРЖКО Використання тренінгових вправ для навчання дітей безпечному користуванню Інтернетом	21
Аліна ШЕВЧЕНКО Реалізація елементів доброчесності в учасників освітнього процесу, як Інтернет-користувачів на уроках інформатики	22
РОЗВИТОК КІБЕРГРАМОТНОСТІ ПЕДАГОГА	24
Віталій ГОНЧАРУК Контроль даних	24
Ганна СКРИПКА Розпізнавання фейків в соціальних мережах як складова кіберграмотності учасного педагога або чому не треба «оновлювати стрічку новин»	24
Ірина СОКОЛ Сторінка педагога в соціальних мережах.....	26

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ ДІТЕЙ У КІБЕРПРОСТОРІ.....	27
Людмила КАРАНДЄЄВА Соціальна профілактика правопорушень дітей у кіберпросторі.....	27
Владислава МАРТИРОСЯН Соціальна профілактика правопорушень дітей у кіберпросторі.	28
Оксана МОЛЧАНОВА Психологічні аспекти впливу інтернет середовища на особистість підлітка.	29
Марина ФЕДОРИШИНА Профілактика правопорушень в мережі Інтернет	31
ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЇ ТА РОЗКРИТТЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ВІДНОСНО ДІТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	33
Лариса ГРЕТЧЕНКО Проблеми правового захисту та притягнення до відповідальності учасників освітнього процесу в ситуації кібербулінгу	33
Наталія ПРАЦЬОВИТА Види загроз в мережі Інтернет для дитини і способи їх запобігання.....	42
Олександр УЛІЧЕВ Інформаційно-психологічні впливи в соціальних мережах.....	43
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	45

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТТЯ «ПРАВА ДИТИНИ В ІНТЕРНЕТІ»

БЕЗПЕКА ДЛЯ ЦИФРОВИХ ГРОМАДЯН

Оксана ПАСІЧНИК

Хоча ми часто апріорі вважаємо молодше покоління компетентними користувачами цифрових технологій, та, на жаль, практика показує, що це не завжди так. Важливо розрізняти вміння користуватись пристроєм і вміння з його допомогою працювати чи навчатись, а також – вміння організувати цю роботу безпечно та ефективно. Для того, щоб спокійно відпустити учнів у цифровий простір, маємо подбати про навчання засадам інформаційної безпеки, яка сама по собі є складним поняттям, що охоплює багато аспектів.

У цьому матеріалі демонструємо представлення поняття безпеки у Державних стандартах освіти Нова українська школа. За моделлю Ради Європи цифрове громадянство складається з трьох великих розділів: перебування онлайн, добробут онлайн і права онлайн. Поняття безпеки охоплює кожен з них та поряд з відповідальністю та громадянською активною позицією є наскрізним. Інформаційна безпека не могла залишитись за межами освітнього стандарту Нової української школи. І хоча найбільш прицільно вона розглядається у розділі інформатичної освіти, насправді має відношення і до соціальної та здоров'язбережувальної, громадянської, мовної та інших галузей, як інтеграційна основа для міжгалузевих проєктів та діяльностей. Тому важливо розглядати проблему інформаційної безпеки та рішення відповідних викликів системно і комплексно, базуючись на засадах демократичної взаємодії, поваги та відповідальності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
2. Посібник з освіти у сфері цифрового громадянства. Рада Європи. URL: <https://rm.coe.int/1680a236c2>

БЕЗПЕКА В ІНТЕРНЕТІ: ЯК УНИКНУТИ НЕПРИЄМНОСТЕЙ ПІД ЧАС СПІЛКУВАННЯ У МЕРЕЖІ?

Юлія ТАЩУК

Інтернет пропонує дітям і молоді фантастичні можливості для дослідження, зв'язку та творчості в онлайн. Однак із використанням Інтернету пов'язані певні ризики. У відеоматеріалі спікер окреслила вплив соцмереж, правила онлайн-спілкування, розповіла про кібербулінг, шахрайство, ризики та небезпеки в Інтернеті.

Не менш важливим є дослідження щодо часу, який підлітки витрачають у мережі. Відеоматеріал буде актуальним як учням, так і батькам. Адже спілкування в Інтернеті відіграє важливу роль у формуванні підліткової особистості. Як батьки, так і всі, хто долучається до освітнього розвитку дітей, мають розповідати про небезпеки та ризики користування Інтернетом, спілкування з незнайомими людьми і поширення персональної інформації. Варто підвищувати обізнаність щодо безпечного користування соціальними мережами та важливо формувати правильну культуру спілкування онлайн.

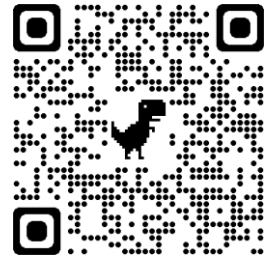
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпека дітей в Інтернеті. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>
2. Освітній проєкт «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/>
3. Тематичний сайт до Тижня безпечного Інтернету від ІППОЧО. URL: https://sites.google.com/view/ippobuksid2021?fbclid=IwAR1SOhRZOCmZlc4hWpIqSr38BPjJdHaL_rNtVzucGb-EktINWMkokMX5GbI

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ВИМІР ПОНЯТЬ «ЦИФРОВІ СЛІДИ», «ЦИФРОВІ ТІНІ»

ЦИФРОВІ ВІДБИТКИ. ЯК ЗМЕНШИТИ СВІЙ ЦИФРОВИЙ СЛІД ТА СФОРМУВАТИ ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ?

Ліна БОНДАРЕНКО

Ваша поточна діяльність в мережі залишає сліди. Потрібно пам'ятати – ваш цифровий слід постійний. Ви не зможете його видалити. Сьогодні цифровий слід може визначати чи ви маєте право на певну роботу, чи можете бути потенційним покупцем певних товарів чи послуг, чи зможе поїхати кудись у відпустку. Цифровий слід формує цифровий портрет, який безпосередньо впливає на ваш імідж та формує цифрову ідентичність. Існують способи уникати небажаних цифрових слідів та лишати позитивні сліди навмисно. У відеоматеріалі продемонстровано способи та засоби, що допомагають сформувати позитивний цифровий імідж та зберегти власну конфіденційність. А саме: блокування файлів cookies на сайтах, налаштування браузерів, застосунків та месенджерів, налаштування конфіденційності в соціальних мережах, скасування підписок та розсилок на різноманітні ресурси. Відеоматеріал буде актуальним як дітям, так і дорослим користувачам Інтернет-мережі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довідки Google. URL: <https://support.google.com>
2. Міністерство цифрової трансформації України. Захист дітей у цифровому середовищі: рекомендації для батьків та освітян, ©ITU 2020, 72 с.
3. Сайт TOB ESET. URL: <https://eset.ua/>

ЦИФРОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ: КЕРУВАННЯ ТА БЕЗПЕКА

Ольга ЛИТВИНЕНКО

Цифрова інформаційна мережа, що обплутала своєю павутиною всі комп'ютери на планеті, неминує співіснує з такими явищами, як «цифрова ідентичність», «цифровий слід» і «цифрова тінь». Сучасній людині необхідно розуміти такі поняття. Так, цифрова ідентичність – це інформація, яку кожна

сучасна людина створює про себе, сама того не підозрюючи, а цифровий слід – це гігабайти інформації, які користувачі щодня самостійно передають через Всесвітню павутину, відправляючи електронні листи з вкладеннями, ділячись фільмами або публікуючи пости в соціальних мережах. Обсяг цифрового сліду кожної людини щодня постійно збільшується. Відповідальність за зберігання та використання цієї цифрової інформації покладається на певні організації, Інтернет-сервіси, провайдери і дата-центри, де все це розміщується фізично.

У відеоматеріалі розкривається сутність «цифрової ідентичності», «цифрового сліду» та «цифрової тіні». Також відеоматеріал містить поради, які стосуються цифрової безпеки в соціальних мережах. Це комплекс заходів, спрямованих на захист конфіденційності, цілісності та доступності інформації від вірусних атак і несанкціонованого втручання. Це можливість захистити власну цифрову ідентичність та репутацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Дня безпечного Інтернету. URL: <http://www.saferinternetday.org>
2. Сайт Центру кращого Інтернету. URL: <https://betterinternetcentre.org/>
3. Цифровий відбиток: чому ваша онлайн-поведінка важлива. URL: <https://tokar.ua/read/43210>
4. Цифровий слід або цифровий бруд? Ви шукали своє власне ім'я в Google? URL: <https://uk.rayhaber.com/2021/06/dijital-iz-mi-dijital-kir-mi-googleda-kendi-isminizi-aradiniz-mi/>
5. Цифровий слід і безпека. URL: <https://www.victoria.lviv.ua/library/students/sss2017/theme10.html>
6. Що таке ваш цифровий слід і чому про нього важливо знати? URL: <https://freexbcodes.com/konfidencijnist/shho-take-vash-cifrovij-slid-i-chomu-pro-nogo/>

СТВОРЕННЯ ЯКІСНОГО БЕЗПЕЧНОГО УКРАЇНОМОВНОГО КОНТЕНТУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ: ТРЕНДИ, РОЛІ, МОЖЛИВОСТІ

КАЗКА: БЕЗПЕКА В ІНТЕРНЕТІ (авторська казка для дітей початкових класів)

Катерина БЕРШАДСЬКА

Сучасний світ – інформаційний. Комп'ютери, гаджети, Інтернет – усе це сьогодення реальність, яку складно ігнорувати. Інтернет використовується як додатковий засіб у навчанні і розвитку дітей. Уміння добувати потрібну інформацію – цінна якість, яка стане в нагоді дитини в майбутньому. Але поряд з цим Інтернет може приховувати і небезпеку. Потрібно навчити дітей захищатися від небезпек, слідувати правилам спілкування та поведінки в мережі.

Відеоматеріал містить авторську казку «Як Білочка вивчила правила безпечної поведінки в Інтернеті», створену з метою ознайомлення дітей початкових класів з правилами спілкування в Інтернеті, розпізнавання та реагування на Інтернет-загрози, підвищення рівня обізнаності дітей про найбільш актуальні Інтернет-небезпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Довідник «Рекомендації щодо онлайн-безпеки для педагогічних працівників». URL: <http://surl.li/bfdqk>
2. Сайт Дня безпечного Інтернету. URL: <http://www.saferinternetday.org>
3. Сайт Центру кращого Інтернету. URL: <https://betterinternetcentre.org/>

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ДЖЕРЕЛАМИ У ВІКІПРОЄКТАХ І ПОЗА ЇХ МЕЖАМИ

Наталія ЛАСТОВЕЦЬ

У сучасному світі з кожною годиною відкриваються все нові й нові можливості. Вони не обмежуються доступом до таких ресурсів як профільні й непрофільні сайти. Цифрові бібліотеки та архіви, онлайн-курси чи навчальні відео і, звичайно, онлайн чи відцифровані енциклопедії. Цей перелік набагато більший і об'ємніший, але велика кількість можливостей дає зелене світло не лише добродіючим, а й недобродіючим представникам. Ви, певне, зустрічали хижацькі видання, які орієнтовані лише на оплату, а не на результат чи новинні сайти, що дають «чудодійні рецепти» від зайвої ваги (без врахування стану здоров'я чи лікарських протипоказань). І такого інформаційного матеріалу зустрічається досить велика кількість. Але окрім дезінформації є ще фейки і нісенітниця, що мають різну мету: від простого, на перший погляд, відволікання уваги, до цілеспрямованого введення в оману.

На жаль, зараз цифрова гігієна стала ще більш актуальною через пандемію. Явище інфодемії зустрічається все частіше і негативно впливає на всі сфери життя. Тому важливо розуміти не лише причини та наслідки, а й знати інструменти, за допомогою яких можна розпізнати фейки та відверту маніпуляцію. Це зможе не лише вчитель, а й учні чи їхні батьки.

Чим у цьому сенсі може бути корисною Вікіпедія? Насамперед дотриманням базових засад. В українській Вікіпедії, як і в інших мовних розділах, джерела проходять перевірку, що значно покращує якість статті і, навіть якщо її наповнення не буде для читача достатньо вичерпним, – завжди можна звернутися до джерел, для того щоб дізнатися більше чи щось уточнити чи доповнити. Варто зауважити, що для статей використовуються так звані вторинні джерела. Тобто у статті про козацький літопис ви обов'язково вкажете першоджерело, але аналіз подій, що у ньому описані та критика самого літопису буде спиратися на праці фахових дослідників, які розглянули літописні події та

історію написання самого документу з різних сторін. Це показує можливості, що відкриває Вікіпедія для кожного її користувача.

Утім, питання, як перевіряти джерела, що використовуються, завжди є, було і буде на часі. Однією з універсальних речей, що підійдуть до перевірки інформації будь-якого формату – це квітки українською та англійською мовами, що ми створили разом з учасниками нашого проєкту «Групи самопомоги для подолання інфодемії» (див. рис. 1).

Рис.1. Квітка-антифейка

Проєкт «Групи самопомоги для подолання інфодемії» відбувається за підтримки Європейського Союзу в співпраці з Black Sea Trust for Regional Cooperation. Безпосередньо у межах цього проєкту була створена проста і лаконічна схема для аналізу інформації. Вона складається з семи запитань, але зазвичай для розуміння того, наскільки авторитетне джерело перед вами, достатньо перших двох: «Звідки інформація?» та «Хто автор?». Якщо чіткої відповіді на ці запитання немає, то краще пошукати інші ресурси для підтвердження наявної тези чи репосту на сторінках своїх соціальних мереж. Важливо й те, що сторінки в соціальних мережах не можуть бути основним джерелом інформації і джерелом інформації як такої для Вікіпедії. Тільки перевірені видання, у яких є чітка редакційна політика, варто використовувати.

Питання, що йдуть далі, уточнюють і конкретизують інформацію, тому їх також варто задавати, якщо ви бачите новину і не переконані в її достовірності. Також варто замислитися, навіщо була поширена ця інформація. Чи не покликана вона була призвести до паніки серед населення чи відвертання уваги від більш значимих подій чи ситуацій.

Отже, будьмо уважними під час роботи з джерелами, слідкуємо за інформаційною гігієною та перевіряємо інформацію, бо від цього може залежати більше, ніж ми можемо собі уявити.

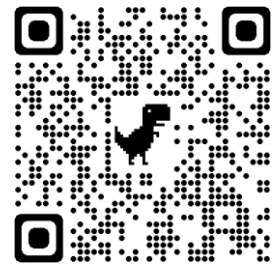
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вікіпедія: Авторитетні джерела. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Вікіпедія:Авторитетні_джерела
2. Передай далі квітку-антифейку, допоможи іншим відновити рівновагу. Сайт МАЙДАН. 29.03.2021. URL: <https://maidan.org.ua/2021/03/pereday-dali-kvitku-antyfeyku-dopomozhy-inshym-vidnovyty-rivnovahu/>

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА РІШЕННЯ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРУ ДИТИНИ

ТЕХНОЛОГІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА РІШЕННЯ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ІНТЕРНЕТ- ПРОСТОРУ ДИТИНИ

Людмила БУЛИГІНА

Щоб потрапити у професію в галузі «Кібербезпека», потрібно дуже багато й складно навчатись. Опанування спеціальності «Кібербезпека» у виші передбачає вивчення складної математики, фізики, розуміння мови програмування тощо.

Ефективним в оволодінні школярами компетентностями безпеки в Інтернеті автор вбачає курс з кібербезпеки для школярів, який сприятиме комплексному вивченню даної проблеми та передбачатиме вихід за межі наступних понять: «інформаційна гігієна», «фейк», «фішинг», «збереження себе в цифровому просторі».

У відеоматеріалі продемонстровані роботи з кібербезпеки школярів – учнів Київської Малої академії наук учнівської молоді, що відкривають простір для мислення, ідей, фантазії й подальших досліджень.

ЗАСОБИ «ЦИФРОВОЇ ДІЄТИ» ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРОФІЛАКТИКИ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ

Світлана ЄФІМЕНКО

Інтернет-залежність є однією із сучасних загроз для користувачів Всесвітньої павутини і є одним з різновидів залежної поведінки людини. Вона характеризується нав'язливим бажанням скористатися Інтернет-мережею та нездатністю вчасно переключити увагу з віртуального світу на реальний. З метою профілактики Інтернет-залежності доцільно користуватись різноманітними засобами «цифрової дієти» (цифровий детокс, екранний час тощо). У

відеоматеріалі продемонстровано способи застосування засобів «цифрової дієти». А саме: використання альтернатив Інтернет-мережі, налаштування девайсів, застосунків, соціальних мереж/месенджерів, встановлення технічних засобів батьківського контролю, зокрема Google Family Link. Відеоматеріал буде актуальним як дітям так і дорослим користувачам Інтернет-мережі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сайт Дня безпечного Інтернету. URL: <http://www.saferinternetday.org>
2. Сайт Центру кращого Інтернету. URL: <https://betterinternetcentre.org/>
3. Черних О.О. Онлайн: навч.-метод. посібн. К.: ВАІТЕ, 2020. 108 с.
4. Google Family Link. URL: https://families.google.com/intl/ru_ALL/familylink/#

ЗАХОДИ БАТЬКІВСЬКОГО КОНТРОЛЮ ДИТИНИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ НА ПРИКЛАДІ ПРОДУКТІВ КОМПАНІЇ «APPLE»

Олександр ЛУЦЮК

Прогрес та вдосконалення сфери інформаційних технологій надає можливість ефективно розвиватись сучасному суспільству. В результаті чого мобільні пристрої, як комунікаційні інструменти, стали невід'ємною складовою життя людей у всіх сферах їх діяльності.

Інтернет-технології стали звичною частиною життя сучасної молоді. Тому наше завдання як дорослих і батьків – навчити дітей використовувати Інтернет правильно. Вміння батьків розставляти пріоритети безпечного використання Інтернету дітьми є дуже важливою складовою їхнього розвитку, оскільки діти це наше майбутнє!

У наш час найзручнішим способом пошуку, обміну (отримання й передачі) різноманітної інформації є використання всесвітньої мережі Інтернет. Вона розкриває різноманітні можливості для освіти, роботи, розвитку, спілкування, відпочинку, розваг та творчої самореалізації молоді й дітей.

Водночас така діджиталізація зумовлює масштабне збільшення в зростанні кількості користувачів мобільних девайсів та всесвітньої мережі. Варто зазначити, що, незважаючи на позитивну роль використання сучасних комунікаційних засобів у пізнанні інформаційного світу, наявні й певні ризики їхнього застосування. А саме: надмірне перебування у мережі Інтернет та соціальних мережах може спричинити негативний вплив на психічне здоров'я дитини (викликати тривожність, дратівливість), погіршити її фізичне здоров'я (зір, сон, поставу тощо).

Метою нашого дослідження є обґрунтування заходів батьківського контролю дитини для забезпечення безпечного користування у віртуальному середовищі всесвітньої мережі на прикладі продуктів компанії «Apple».

Проблемою нашого дослідження є обґрунтування заходів реагування на небезпеку, з якою можуть зіштовхуватись діти під час використання незахищеного віртуального простору. Позитивним вирішенням даного питання є помірне відвідування соціальних мереж, а також перегляд іншого контенту та дозоване використання застосунків мобільних пристроїв, зокрема продуктів компанії «Apple» – «iPhone» чи «iPad».

Задля забезпечення безпеки дітей, моніторингу і контролю контенту, додатків, які вони використовують з метою отримання доступу до мережі Інтернет, батькам необхідні певні навички та вміння поводження з мобільними девайсами компанії «Apple».

Одним з методів дитячого контролю в режимі реального часу на «iPhone» є налаштування функції «Сімейний доступ», де можливо створити, запросити чи приєднатися до членів родинної групи та окремо налаштувати ідентифікатор «Apple ID» для дітей, а також дистанційно встановити обмеження, схвалювати витрати й завантаження із пристрою одного з батьків. Цей інструмент надає змогу батькам отримувати звіти про використання додатків та відстежувати сповіщення, які приходять на пристрої дитини, встановлювати ліміти на використання програм і відвертого контенту [1].

Визначення перспектив застосування інструменту «Сімейний доступ» розглянемо в можливості його функціонування.

1. «Попросити купити» – надає змогу бачити й схвалювати те, що завантажують діти. Наприклад, коли дитина просить завантажити, інсталиувати (купити) програми, медіа або інший контент, організатор сімейного доступу безпосередньо на свій пристрій отримує сповіщення про підтвердження чи відхилення [2].

2. «Екранний час» – дозволяє переглянути щоденні, щотижневі звіти про активність своїх дітей у використанні додатків та інтенсивність отримання сповіщень на пристроях. Також він має можливість надати члену родини статус батька чи опікуна, щоб завжди бути в курсі того, що стосується екранного часу його дітей, рис. 1 [3]. Ця функція реалізована в наступних позиціях.

«Перерва» надає доступ обраним програмам з можливістю обмеження в часі за розкладом, а також забезпечує блокування пристрою під час перерви.

«Ліміт програм» надає право обмежувати часові ліміти (наприклад, півтори години щодня) за категоріями програм (спілкування, соціальні мережі, розваги, ігри, читання тощо), з якими проводять час діти, використовуючи свої пристрої. Також ця послуга дозволяє налаштувати час використання окремих веб-ресурсів. Дитина має змогу запитати більше часу для використання застосунків в одного з батьків. В такому випадку організатор сімейного доступу безпосередньо на свій пристрій отримує сповіщення про підтвердження чи відхилення.

«Ліміт спілкування» застосовується до контактів телефону, повідомлень та Інтернет-викликів «FaceTime» в режимі обмеження часових лімітів протягом функції «Екранного часу» та дозволу спілкування під час активної позиції «Перерва».

«Завжди дозволено» надає можливість додати контакти, з якими дитина може спілкуватися під час активної позиції «Перерва» (дзвінки з телефону,

повідомлення, Інтернет-виклики «FaceTime»), та надати постійний доступ до вибраних програм.

«Контент і приватність» призначена для блокування чи розблокування, встановлення, видалення чи купівлі програм, поширення місця геопозиції, а також зміни коду доступу до пристрою, облікового запису, стільникових даних та фонові активності програм.

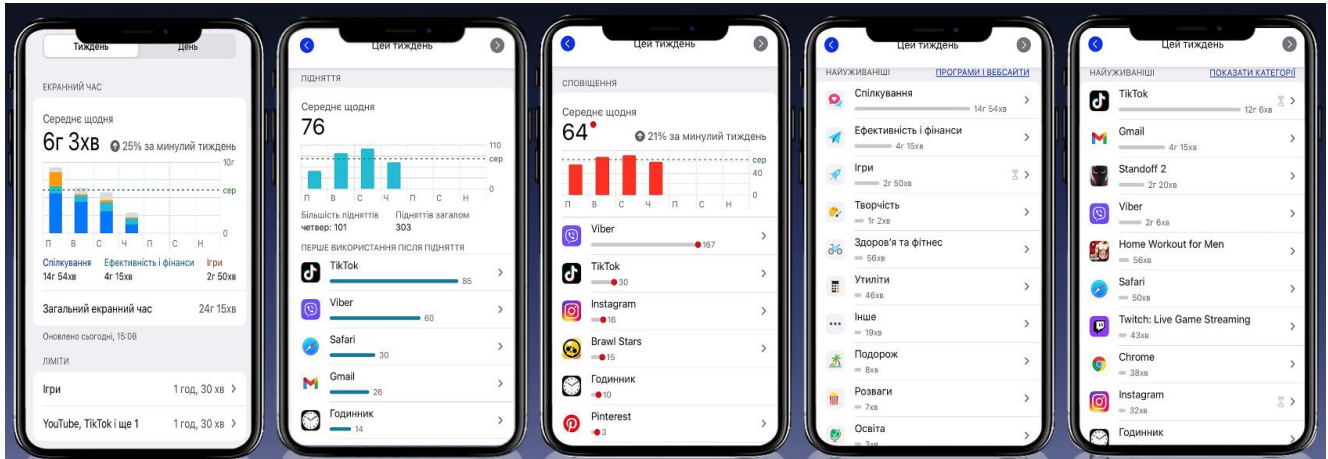

Рис. 1. Тижневі звіти функції «Екранний час»

Варто зазначити про важливу додаткову можливість забезпечення безпеки дитини шляхом використання програми служби локації – «Локатор». Вона надає інформацію про розташування всіх членів родини. Активація функції «Поширювати мою геолокацію» автоматично або в ручному режимі дозволяє повідомляти та ділитися даними про місце розташування девайсу з родиною (членами групи сімейного доступу). Програма «Локатор» відображає пристрої членів родини (мобільні «iPhone», планшети «iPad», годинники «Apple Watch» чи комп'ютери «Mac»). Таким чином є можливість допомогти членам родини знайти їхні пристрої, якщо вони були загублені чи викрадені [4].

Підсумовуючи вище зазначене, можемо задекларувати, що налаштування певних функції «Сімейний доступ» на «iPhone» є індивідуальними та здійснюються шляхом виконання абсолютно нескладних маніпуляцій, які надають повноваження батькам гарантувати безпеку дитини у віртуальному світі.

Відеоматеріал містить опис інструментів батьківського контролю для моніторингу застосунків мобільних девайсів компанії «Apple», які використовуються дітьми з метою отримання доступу до мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний вебресурс корпорації «Apple».	URL:
https://support.apple.com/uk-ua/HT201060	
2. Офіційний вебресурс корпорації «Apple».	URL:
https://support.apple.com/uk-ua/HT201089	
3. Офіційний вебресурс корпорації «Apple».	URL:
https://support.apple.com/uk-ua/HT208982	
4. Офіційний вебресурс корпорації «Apple».	URL:
https://www.apple.com/ua/icloud/find-my	

НАЛАШТУВАННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ БРАУЗЕРА, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ ЗАХИСТИТИ ДІТЕЙ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Клавдія СОЛОВЧУК

У зв'язку з карантинними обмеженнями багато дітей знаходяться на дистанційному навчанні і змушені проводити багато часу за комп'ютером з використанням мережі Інтернет. Отже для багатьох батьків питання безпеки дітей в мережі Інтернет є вельми актуальним. І навіть, коли батьки впевнені, що діти не будуть самі вводити в пошуковому рядку так би мовити «погані запити» (популярність таких запитів іноді справді вражає і її можна перевірити, наприклад, на сторінках Google Trends), все одно не можна забувати про нав'язливу контекстну рекламу та спливаючі вікна.

Спливаючі вікна (pop-up) – це елементи інтерфейсу, які з'являються поверх вебсторінки в браузері без запиту користувача. «Хрестик» на такому вікні, який закрив би його, як правило ретельно захований і діти витрачають час аби його знайти. При першому візиті на сайт часто з'являється запит на дозвіл показувати сповіщення, діти поспіхом замість «Блокувати» можуть натиснути «Дозволити», тоді спливаючі вікна будуть заважати їм в подальшому.

Окрім спливаючих вікон відволікає від навчання за комп'ютером також контекстна реклама, яка може бути у вигляді банера, відео чи пошукової реклами. Банерна реклама – це яскраве графічне оголошення в статичному або динамічному вигляді, яке містить посилання для переходу на сторінку рекламодавця. Часто діти відволікаються на банерну рекламу комп'ютерних ігор з рухомими персонажами, так званими «вигідними пропозиціями» і обіцянками отримати винагороду. Як правило, графіка і сюжет таких ігор зовсім не відповідає дитячому віку і спричиняє деструктивний вплив на дітей.

Інший вид контекстної реклами – відеореклама, яка розміщується в роликах на YouTube та на інших сайтах партнерів. Підчас дистанційного навчання вчителі доволі часто дають дітям завдання переглянути відеолекцію, майстер-клас та інший матеріал, розміщений на відеохостингу YouTube. Перед початком перегляду діти часто змушені чекати, поки пройде відеореклама, і витрачати свій час. Не говорячи про те, що контент цієї реклами може не відповідати віку дитини, особливо якщо вона користується акаунтом своїх батьків на YouTube. Часто відволікає відеореклама, поміщена всередину відеоролика. Так, дитина нерідко втрачає зв'язок між тим, що сказано до і після реклами.

Звернемо увагу також на пошукову рекламу, яка під час пошукового запиту з'являється над результатами пошуку або збоку від них. За статистикою 20% користувачів здійснюють перехід саме за рекламними посиланнями, розміщеними над результатами пошуку. Тому, коли діти шукають додаткову навчальну інформацію у мережі Інтернет, завжди акцентуйте увагу, що потрібно

зважати на джерело такої інформації і використовувати офіційні та авторитетні сайти аби уникнути дезінформації та фейків.

Отже, контекстна реклама дуже яскрава і нав'язлива. Її розробники застосовують багато хитрощів та пасток аби привабити інтерес навіть дорослої дитини, не кажучи вже про дітей. То що потрібно робити, аби захистити дітей від спливаючих вікон та контекстної реклами? Батькам потрібно зробити відповідні налаштування браузера та інстальювати деякі розширення. По-перше, заборонити сайтам показувати сповіщення. Для цього потрібно відкрити налаштування браузера, розділ «Безпека та конфіденційність»-«Налаштування сайтів», знайти пункт «Сповіщення» і вибрати пункт «Заборонити сайтам надсилати сповіщення».

Для блокування контекстної реклами потрібно встановити спеціальне розширення. Знову відкрити налаштування браузера, знизу обрати пункт «Розширення» і Ви побачите список розширень, встановлених у Вашому браузері. Аби додати нове розширення, слід відкрити меню в лівому верхньому куті і обрати «Відкрити веб-магазин Chrome» (якщо у Вас браузер Google Chrome). У пошуковому рядку вводимо запит на розширення «Ad-Blocker» для блокування банерної реклами. Встановити таке розширення можна безкоштовно і без жодних складнощів. Замість «Ad-Blocker» можна встановити і інше аналогічне розширення, обране на Ваш розсуд, наприклад, «AdGaurd Антибанер». Воно також є ефективним і досить популярним. А для блокування відеореклами окремо можна встановити розширення «Adblock для YouTube». Після виконаних цих дій у списку розширень Вашого веббраузера з'являться нові розширення для блокування контекстної реклами.

Рекомендовані в публікації та відеоматеріалі налаштування здатні суттєво зменшити вплив розглянутих вище факторів, які відволікають дітей під час дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Блокировка рекламы в браузере. URL: <https://compbest.com.ua/blokirovka-reklamy-v-brauzere/>.

2. Різновиди контекстної реклами. URL: <https://promodo.ua/ua/blog/kontekstnaya-reklama-v-poiskovoj-i-kontekstno-medijnoj-seti.html>.

ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ БЕЗПЕЧНОМУ КОРИСТУВАННЮ ІНТЕРНЕТОМ

Ольга СУРЖКО

Проблема безпеки дітей в Інтернет-мережі стає все більш актуальною в зв'язку з істотним зростанням чисельності неповнолітніх користувачів. У сучасних умовах розвитку суспільства девайс та гаджет стали для дитини і «друзями» і «помічниками». У зв'язку з цим постає необхідність спрямувати всі зусилля на захист дітей від загроз в Інтернеті, що завдають шкоди їх здоров'ю та розвитку. Відображена у відеоматеріалі вправа «Ми в мережі Інтернет» розроблена автором для профілактики загроз в Інтернеті. Вона спрямована на ознайомлення дітей з позитивним і негативним впливом Інтернету на людину, формування навичок висловлювати свою точку зору логічно і конкретно, уникати основних небезпек, які існують в інтернет-просторі. Також вправа сприяє згуртуванню дитячого колективу. Вправа розрахована для учнів 7-11 років. Вона буде актуальною для практичних психологів, соціальних педагогів, педагогічних працівників під час проведення тренінгових занять, виховних годин тощо.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ЯК ІНТЕРНЕТ-КОРИСТУВАЧІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Аліна ШЕВЧЕНКО

Інтернет (від англ. Internet) — всесвітня система сполучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів [1]. Інтернет містить багато корисних і цікавих відомостей. Проте його використання несе в собі й багато небезпек. Ознайомлення учнів з правилами безпечного Інтернету починається ще з початкової школи. На мою думку, можна реалізувати цей процес у вигляді казкового квесту. До уваги учнів пропонується лабіринт, на початку якого знаходиться казковий герой Буратіно. Його завданням є віднайти вірний шлях до свого золотого ключика, який зможе відчинити двері в безмежний світ «Всесвітньої павутини». Використовуючи підказки Буратіно, гравець повинен рухатися в правильному порядку за літерами, які разом утворюють його ім'я. Кожна буква містить в собі запитання, яке і стосується тематики безпечного використання мережі Інтернет. Таким чином, учні стають учасниками цікавої подорожі, в результаті якої мають нагоду краще засвоїти основи безпечної роботи в Інтернеті. Такий підхід зацікавлює та викликає

позитивні емоції, прагнення правильно та швидко сформулювати відповідь на чергове запитання, яке виникає перед героєм пригоди.

Доброчесність, як одне з важливих питань квесту, – поєднання слів «добро» і «чесність». Доброчесною є та людина, яка керується не своїми власними благами, а творить добро і для інших, є гуманною, порядною та справедливою. Учасники квесту дізнаються про культуру поведінки, доброчесність, порядність, етикет мережевого спілкування та правила безпечного використання глобальної мережі:

Не повідомляй пароль!

Не відкривай невідомі тобі файли!

Не розповідай про себе!

Не відповідай на листи незнайомцю!

Не поспішай надсилати sms!

Будь обережним з незнайомцями!

Не надсилай свої фотографії незнайомцям!

Не повідомляй персональні дані!

Запитуй у дорослих, розповідай дорослим та радься з ними!

Варто завжди пам'ятати, що виховані користувачі Інтернету поведуться чемно і не ображають інших. Тож, якщо необхідно надіслати електронного листа, необхідно дотримуватися загальноприйнятих норм людської ввічливості:

Обов'язково текст листа починати з привітання.

Не забувати вживати слово «будь-ласка».

Поводитися чемно і не ображати інших.

Дякувати за допомогу.

Писати грамотно з позитивними емоціями.

Також необхідно бути ввічливим та толерантним у спілкуванні і в Інтернет-спільнотах, на форумах, а також під час написання коментарів до відео чи фото, розміщених в мережі.

Таким чином, в процесі подорожі в учасників квесту формуються відповідні знання та практичні навички. Доброзичливий, вихований користувач, який володіє інформацією з Інтернет-безпеки, матиме змогу ефективно використовувати ресурси мережі й захистити себе від небажаного контенту.

У відеоматеріалі відображено приклад такого квесту.

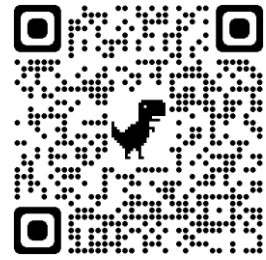
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Українська Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

РОЗВИТОК КІБЕРГРАМОТНОСТІ ПЕДАГОГА

КОНТРОЛЬ ДАНИХ

Віталій ГОНЧАРУК

В умовах поширення різноманітних небезпек Інтернет-простором, актуальним є питання контролю даних. Відеоматеріал містить практичні відеоінструкції щодо налаштування параметрів конфіденційності у браузері: режим анонімного перегляду; систематичне очищення історії; зміна пошукової системи; індивідуальний перегляд та інші.

Відеоматеріал стане в нагоді як дітям так і дорослим користувачам мережі Інтернет.

РОЗПІЗНАВАННЯ ФЕЙКІВ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК СКЛАДОВА КІБЕРГРАМОТНОСТІ УЧАСНОГО ПЕДАГОГА АБО ЧОМУ НЕ ТРЕБА «ОНОВЛЮВАТИ СТРІЧКУ НОВИН»

Ганна СКРИПКА

Безперечно, соціальні мережі здійснюють неабиякий вплив на кожного користувача – будь то учень, продавець, охоронець чи педагог. І не дивно, адже ми витрачаємо на соціальні мережі в середньому дві години щодня, публікуючи там свої думки, обмінюючись фото, реагуючи на дописи друзів. Однією з найбільш популярних соціальних мереж є Facebook й педагоги використовують її не лише для публікацій фото, власних роздумів чи новин свого життя, вони також є учасниками професійних спільнот, де щодня обмінюються своїми педагогічними ідеями, доробками, досвідом, просять допомоги чи поради у вирішенні тих чи інших проблемних питань. Сьогодні нерідко Facebook стає майданчиком для обговорення інновацій у сфері освіти: програм, підручників, концепцій, а також джерелом офіційних новин від урядових установ, засобом зв'язку чиновників з педагогами шляхом прямих ефірів, опитувань тощо. Та, на превеликий жаль, достатньо часто саме педагоги довіряють фейковим дописам та обліковим записам, не перевіряють джерела інформації, стають жертвами кібершахраїв.

Чи не найпопулярнішими й досі є фейк про оновлення системи, який періодично з'являється в стрічці кожного з нас.

Користувачам пропонують оновлювати систему, аби бачити пости друзів. Для цього необхідно скопіювати повідомлення і вставити його до себе на сторінку. Насправді це є один з найпопулярніших видів фейкових флешмобів,

адже алгоритми Facebook працюють інакше, й ці алгоритми постійно змінюються.

Для того, щоб не стати розповсюджувачем фейкових флешмобів, варто розуміти принцип алгоритму Facebook та вміти налаштовувати стрічку новин доступними інструментами соціальної мережі.

Рекомендовані в публікації та відеоматеріалі налаштування здатні адаптувати стрічку новин користувача в мережі Facebook відповідно до своїх інтересів та захоплень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Як працює алгоритм Facebook у 2022 році і як змусити його працювати на вас. URL: <https://blog.hootsuite.com/facebook-algorithm/>.

2. Fighting Engagement Bait on Facebook. URL: <https://about.fb.com/news/2017/12/news-feed-fyi-fighting-engagement-bait-on-facebook/?fbclid=IwAR2UOC-RqBc-v1fXmltcXbs7yokfR6MNT4c-MziJDX9cymBIBoDgLagwgzM>.

3. Ні, ваша стрічка новин не обмежена публікаціями від 26 друзів. URL: https://about.fb.com/news/2019/02/inside-feed-facebook-26-friends-algorithm-myth/?fbclid=IwAR3mQC_7H1O2_ygvDnRo_XuKNwhHh7iUhC4tkSrA56XzG9fJUdwookit40U.

4. Головне болото країни. Як Facebook став джерелом №1 брехні для українців. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2021/04/6/7289090/>.

СТОРІНКА ПЕДАГОГА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Ірина СОКОЛ

Сьогодні соціальні мережі перестали бути просто платформою для спілкування з друзями, сьогодні це ефективний робочий інструмент для спілкування з колегами, пошуку освітніх заходів, створення власного професійного іміджу тощо. Проте, в останні роки в освітян все більше проблем з'являється саме через контент опублікований та поширений на сторінках в соціальних мережах. Пригадаймо випадок виховательки дитячого садка Віти Черешньовської, яку завідувачка дитячого садка звільнила через її фото у купальнику, котрі жінка поширила у своєму профілі у соцмережах.

У більшості випадків ми плутаємо особисту та професійну сторінки, адже це різні профілі, з різними налаштуваннями, з різним контентом тощо. Так, наприклад, особисту сторінку бажано робити закритою, не додавати до неї батьків, учнів, адміністрацію закладу освіти. А ось професійну, навпаки, можна зробити відкритою, але «фільтрувати» зміст та/або налаштовувати доступ до кожного посту.

Сторінка в соціальних мережах може стати дуже гарним та ефективним портфоліо, але необхідно звернути увагу на деякі важливі моменти.

Аватарка – це повинно бути саме ваше фото, а не кошенят, квіточок, або інших людей.

Групи – слідкуйте, до яких груп ви доєднуєтесь та до яких груп вас доєднують без вашої згоди.

Репости – не робіть репости інформації, яку ви не перевірили на правдивість. Не розповсюджуйте фейки.

Пости – пишіть свої авторські пости та/або додавайте посилання на першоджерело, не забувайте про академічну доброчесність.

Відеоматеріал розкриває сутність основних правил ведення сторінки педагога в соціальних мережах.

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ ДІТЕЙ У КІБЕРПРОСТОРІ

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ ДІТЕЙ У КІБЕРПРОСТОРІ

Людмила КАРАНДЄЄВА

Інтернет-технології стали природною складовою життя дітей і сучасної молоді. Комп'ютер є не тільки розвагою, але й засобом спілкування, самовираження та розвитку особистості. Самостійне пізнання інформаційного світу дозволяє розширити коло інтересів дитини і сприяє її додатковій освіті, спонукає до кмітливості, привчає до самостійного розв'язання завдань.

Разом із беззаперечно позитивним впливом Інтернету на розвиток суспільства є і негативні наслідки його використання. У зв'язку з цим постає необхідність спрямувати всі зусилля на захист дітей від загроз в Інтернеті, що завдають шкоди їх здоров'ю та розвитку.

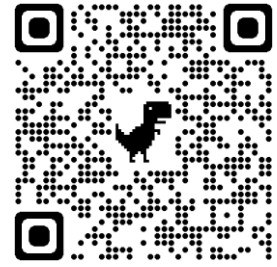
У відеоматеріалі розглядаються дії класного керівника для профілактики загроз в Інтернеті серед учнів, представлені розробки пам'яток як для учнів так і для їх батьків щодо безпечної поведінки в цифровому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпека дітей в Інтернеті. Рекомендації Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/vihovna-robota-ta-zahist-prav-ditini/bezpeka-ditej-v-interneti>
2. «Дитинство без насильства». URL: <https://rescentre.org.ua/bezpeka-ditei-v-interneti/bezpeka-ditei-v-interneti-shcho-potribno-znaty>
3. Цифрова освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua/courses/serial-dlya-batkiv-onlayn-bezpeka-ditey>

СОЦІАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ СЕРЕД ДІТЕЙ У КІБЕРПРОСТОРИ

Владислава МАРТИРОСЯН

Тема Безпеки дітей в Інтернеті є досить актуальною в умовах сьогодення. Однією з найпоширеніших проблем є вчинення правопорушень стосовно дітей безпосередньо із застосуванням мережі Інтернет. Так, діти стають постраждалими від кібербулінгу, шахрайств, нерідко трапляються випадки доведення неповнолітніх до самогубств, а також вчинення кримінальних правопорушень, пов'язаних з розповсюдженням дитячої порнографії, трудової та сексуальної експлуатації. У зв'язку з цим постає необхідність посилення профілактики негативних явищ у дитячому середовищі.

За підсумками 2021 року на території Кіровоградської області проведено понад 2000 превентивних заходів в закладах освіти (воркшопів, інтерактивних уроків, роз'яснювальних бесід, практичних занять та ін.) щодо протидії кібербулінгу та безпеки дітей в Інтернеті. Ювенальні поліцейські беруть активну участь у взаємодії з адміністраціями закладів освіти та батьківською громадою, проводять роз'яснювальні лекції під час батьківських зборів та домагаються налаштувати на телефонних носіях «батьківський контроль», який передбачає собою ряд обмежень. Зокрема, щодо заборони доступу до сайтів з потенційно небезпечним контентом, а також часових обмежень у користуванні соціальними мережами.

Крім того, на території Кіровоградської області функціонує відділ протидії кіберзлочинам, до повноважень якого входить протидія, попередження, виявлення та припинення кримінальних правопорушень, що вчиняються із застосуванням інформаційних технологій.

Разом з тим, дієвим механізмом протидії правопорушень серед дітей є посилена увага та контроль за розвагами дітей в Інтернеті з боку батьків.

Відеоматеріал містить інформацію про актуальні загрози в Інтернеті та шляхи їх попередження й факти виявлення на території Кіровоградської області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
2. Інструкція з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України, затверджена наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18#Text>
3. Інформаційно-телекомунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції України».

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА НА ОСОБИСТІСТЬ ПІДЛІТКА

Оксана МОЛЧАНОВА

Інтернет сьогодні став найсучаснішою інформаційно-комунікаційною технологією, він займає перше місце в популярності серед засобів масової комунікації, адже інтегрується в усі сфери нашого буття. Без нього вже не уявляють свого життя мільйони людей, його персоніфікують, у ньому живуть, від нього стають залежними. Можна впевнено стверджувати: Інтернет став культурним феноменом.

В умовах цифровізації суспільства формується особлива культура спілкування в Інтернеті – мережеве спілкування, у контексті якого можна простежити зміни передусім психіки інтернет-користувачів. Найактивніше цьому сприяють соціальні мережі, які створюють ілюзію реального життя, сприяють «випадінню» з реальності та її уникненню.

Зростання ролі Інтернету в житті сучасного молодого покоління активізувало й увагу дослідників до цього феномену. Значна кількість вчених роблять наголос на негативному впливі на розвиток особистості підлітків ІКТ. А саме: діти в умовах «медіадепривації» відчують дискомфорт, у них спостерігаються певні порушення, насамперед з боку нервово-психічної системи (К. Мурашова); спостерігається дисбаланс між соціальною адаптацією та адаптацією духовно-особистісного спрямування (Н. Череповська, А. Сазонтов, О. Моляко); відбувається перебільшене переживання суб'єктивної безпеки у віртуальній реальності (А. Жичкіна); спостерігається значна емоційна забарвленість контактів, що робить їх бажанішими, ніж живе спілкування (В. Нестеров); реалістичне сприймання навколишньої дійсності непомітно підмінюється ілюзорним, метафора витісняє реальність (Л. Міроненко).

Підлітковий період в розвитку особистості супроводжується значними змінами всіх сфер організму та психіки. Підлітки переживають яскраве відчуття дорослості, яке активізує до конфронтації з існуючим стилем виховання в сім'ї та закладі освіти; становлення самосвідомості та яскраві індивідуально-вікові зміни провокують переорієнтацію процесу спілкування як з однолітками, так і з дорослими. Значна потреба в самоствердженні спонукає їх шукати нове оточення та нові зв'язки. Всі ці яскраво виражені потреби достатньо повно забезпечує Інтернет.

ІКТ дають значні можливості для розвитку особистості підлітків, які ми не можемо заперечувати: умови для всебічного саморозвитку, розширення комунікативних зав'язків, можливості для самостійного прийняття рішення та гострі яскраві враження. Але, окрім позитивного впливу, можна простежити й певні негативні прояви: зниження культурного рівня підлітків, розвиток їх ізольованості від оточуючих, психологічний інфантилізм та залежність від віртуального світу.

Тому, значення інтернет-середовища для розвитку особистості підлітка не можна вважати однозначним, ІКТ – лише інструмент, а як ним користуватись, ми вирішуємо самі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вплив інформаційних технологій на здоров'я дитини. URL: <http://inter4.zp.ua/parent/view/vpliv-informacijnih-tehnologij-na-zdorov-ya-ditini->
2. Данько Ю. А. Соціальні мережі як форма сучасної комунікації: плюси і мінуси. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. С. 179-184.
3. Мироненко Г. В. Час віртуального життя : монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Імекс-ЛТД, 2015. 134 с.

ПРОФІЛАКТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Марина ФЕДОРИШИНА

В наш час зріс вплив інтернет-ресурсів на особистість. За допомогою Інтернету можна отримати безліч користі: нова інформація, послуга оплати комунальних послуг, купівля товарів, гра в онлайн-ігри, спілкування не виходячи з дому тощо. Інформаційному впливу найбільше піддається наймасовіша і найактивніша частина аудиторії Інтернету – діти.

Діти не завжди здатні проаналізувати та оцінити рівень достовірності і безпеки, що містить інтернет-простір. Вчителі інформатики вивчають з дітьми тему безпеки в Інтернеті, але цього не завжди достатньо.

Поширені загрози в мережі Інтернет: наркозлочинність, інтернет-шахрайство, розповсюдження порнографії, кібербулінг, спам, комп'ютерні віруси, кібер-хуліганство, кібер-гумінг та інше.

Профілактична діяльність щодо попередження правопорушень серед неповнолітніх може проводитись як у рамках навчального процесу, так і в позашкільний час. Форми та методи роботи мають відповідати віку дітей, викликати в них зацікавлення та спонукати до роздумів. Профілактика правопорушень має відбуватись за методикою «рівний-рівному», коли самі неповнолітні отримують правову підготовку та проводять заходи для своїх однолітків, організовують їхнє дозвілля, здійснюють консультування. На даний час існують різні навчальні методи, що можуть використовуватися з метою правового виховання неповнолітніх. Серед них: роз'яснення, розповіді, бесіди, читання творів, лекції, дискусії, диспути, круглі столи, ігри, вправи, тренінги, конкурси та інші. Найефективнішими методами роботи з попередження правопорушень серед неповнолітніх вважаю тренінги та індивідуальні бесіди.

Фактором ризику щодо можливості скоєння правопорушень неповнолітніми є не тільки брак правових знань, а й відсутність системи дозвілля, проведення часу без певної мети та заняття. Тому треба вчити дітей добру, залучати до благодійних акцій, спортивних секцій та гуртків. Разом ми виховаємо успішних, толерантних, гарних людей. Від ставлення до дітей, розуміння їхніх проблем, інтересів та потреб залежить не тільки доля кожної конкретної дитини, а й розвиток суспільства в цілому.

У разі виявлення, що дитина стала жертвою будь-яких проявів насильства, експлуатації, вербування або маніпуляцій у цифровому просторі, варто одразу звертатися до Національної поліції України та надіслати повідомлення про правопорушення до департаменту кіберполіції Національної поліції України (цілодобово). Психологічну допомогу та підтримку можна отримати за номерами телефонів Національної гарячої лінії з питань протидії насильству та захисту прав дитини (понеділок – п'ятниця, з 12:00 до 16:00): 0 800 500 225 (безкоштовно зі стаціонарних), 16 111 (безкоштовно з мобільних).

Відеоматеріал містить поради щодо шляхів профілактики правопорушень в мережі Інтернет.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Загрози в мережі: омбудсмен пропонує створити «дитячий» підрозділ кіберполіції. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3202276-zagrozi-v-merezi-ombudsmen-proponue-stvoriti-ditacij-pidrozdil-kiberpolicii.html>.
2. «WikiLegalAid» Довідково-інформаційна платформа правових консультацій. URL: <https://wiki.legalaid.gov.ua/>.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ, ФІКСАЦІЇ ТА РОЗКРИТТЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ВІДНОСНО ДІТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ТА ПРИТЯГНЕННЯ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В СИТУАЦІЇ КІБЕРБУЛІНГУ

Лариса ГРЕТЧЕНКО

Законодавче закріплення поняття «булінг», типових ознак цькування учасників освітнього процесу та відповідальності за його вчинення відбулося 19.01.2019 року з набранням чинності Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 р. № 2657-VIII.

Термін «кібербулінг» широко вживається у суспільстві, незважаючи на те, що його визначення українським законодавством не унормовано.

Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020, у визначенні безпечного і здорового освітнього середовища як сукупності умов у закладі освіти, що унеможлиблюють заподіяння учасникам освітнього фізичної, майнової та/або моральної шкоди, оперує такими словосполученнями як «законодавство щодо кібербезпеки», «використання кіберпростору», пов'язуючи їх із застосуванням комп'ютерних мереж та доступу до Інтернету під час навчання в закладах освіти.

В системному аналізі змісту пункту 3-1 статті 1 Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII та диспозиції статті 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення не вбачається безпосереднього визначення терміну «кібербулінг». Разом з тим, законодавчо закріплена правова конструкція булінгу допускає розпізнавання явища кібербулінгу через спосіб вчинення цькування у різних формах і проявах із застосуванням засобів електронних комунікацій.

Таким чином, характерною ознакою, що відрізняє «кібербулінг» від «булінгу» є вчинення учасниками освітнього процесу психологічного, фізичного, економічного чи сексуального насильства із застосуванням засобів електронних комунікацій, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Кібербулінг стосується випадків вчинення цькування в освітньому середовищі саме в Інтернет просторі з використанням мобільних телефонів, комп'ютерної техніки, інших пристроїв і засобів, через які здійснюється доступ до електронних комунікаційних мереж.

Важливо відмітити, що булінг може відбуватися в активній формі дій чи пасивній бездіяльності та імперативно включає спеціального суб'єкта – малолітню чи неповнолітню особу стосовно якої чи якою вчиняється булінг стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Механізм реагування на випадки булінгу (цькування) в закладах освіти всіх типів і форм власності, крім тих, які забезпечують здобуття освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти, визначено Порядком реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 р. № 1646, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 р. за № 111/34394 (далі – Порядок № 1646).

Закріплюючи множинність суб'єктів реагування на повідомлення про булінг, Порядком 1646 відведено важливу роль комісії з розгляду випадків булінгу, що створюється в закладі освіти за наказом керівника та здійснює діяльність з метою припинення випадків булінгу, відновлення та нормалізації стосунків, створення сприятливих умов для подальшого здобуття освіти у групі (класі), де стався випадок булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до цькування та вжиття заходів для їх усунення, оцінки потреб сторін булінгу в соціальних та психолого-педагогічних послугах і забезпечення таких послуг.

У питаннях розгляду повідомлень щодо кібербулінгу з поміж завдань комісії, закріплених Порядком 1646, слід відзначити збір інформації щодо обставин випадку цькування із застосуванням засобів електронних комунікацій, що включає, зокрема, інформацію, збережену на технічних засобах чи засобах електронної комунікації (Інтернет, соціальні мережі, повідомлення тощо).

Покладаючи на комісію функції з розгляду та аналізу зібраних матеріалів щодо обставин булінгу та прийняття рішення про наявність/відсутність обставин, що обґрунтовують інформацію, зазначену у заяві про булінг, Порядком 1646 не конкретизовано повноважень голови та членів комісії на збір доказів та процедуру доступу до інформації з обмеженим доступом, речей чи документів, що містять таку інформацію.

Дискусійним наразі залишається питання достатнього осучаснення матеріально-технічної бази закладів освіти і компетентнісної готовності, наявності спеціальних знань та досвіду членів комісії з розгляду випадків булінгу здійснювати всебічний збір та оцінку матеріалів цькування, вчиненого в Інтернет просторі із застосуванням засобів електронних комунікацій.

З поміж проблем, які потребують вирішення в результаті аналізу сучасного стану освітнього простору, за змістом Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі неодноразово вказується на безвідповідальне використання Інтернету учасниками освітнього процесу, уразливість дітей шкільного віку під час використання Інтернету, нестача навичок безпечної поведінки в інформаційному середовищі, неконтрольований доступ до Інтернету під час освітнього процесу, потреба просвітницької роботи з питань медіагігієни та цифрової грамотності, що сприятимуть безпечній комунікації.

Згідно з Порядком 1646 до заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти, належать заходи щодо організації безпечного користування мережею Інтернет під час освітнього процесу та контролю за використанням засобів електронних комунікацій малолітніми чи неповнолітніми здобувачами освіти під час освітнього процесу.

Забезпечення охорони життя і здоров'я учасників освітнього процесу є пріоритетом державної політики, спрямованої на розбудову безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі.

Однак, час від часу суспільство сколихують історії про насильство в закладах освіти, шкільні конфлікти та прояви цькування, що підриває довіру громадськості до авторитету освітян та робить актуальним питання відповідальності за вчинення булінгу.

Усталеним є притягнення учасників освітнього процесу, включаючи батьків або осіб, які їх замінюють, в разі вчинення правопорушення малолітнім та неповнолітнім віком від 14 до 16 років, до адміністративної відповідальності у вигляді штрафу чи громадських робіт за вчинення булінгу згідно спеціальних норм ст. 173 – 4 КУпАП.

Нерідко на практиці зустрічаються випадки покладення на батьків відповідальності за дії чи поведінку дітей, що містять ознаки цькування учасника освітнього процесу, в порядку застосування ст. 184 КУпАП, яка регламентує

відповідальність за невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей.

Дисциплінарна відповідальність може бути застосована до кривдника згідно з Правилами поведінки здобувачів освіти, Порядком реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування), Правилами внутрішнього трудового розпорядку, іншими локальними поведінковими кодексами чи статутами закладу освіти.

Різновидами такої відповідальності є відрахування учня зі школи, покладення на здобувача освіти певних громадських обов'язків з метою виправлення та запобігання в подальшому насильницької поведінки. Для педагогічних працівників застосовані дисциплінарні стягнення за порушення трудової дисципліни (догана, звільнення).

Підставою розірвання трудового договору з педагогом в ситуації булінгу є вчинення аморального проступку, несумісного з продовженням роботи (п.3 ст.41 КЗпП) чи виявлена невідповідність займаній посаді внаслідок недостатньої кваліфікації (п. 2 ч. 1 ст. 40 КЗпП).

Ефективним способом захисту прав потерпілого в ситуації булінгу є застосування до правопорушника цивільно-правової відповідальності, що включає відшкодування матеріальної та моральної шкоди, завданої цькуванням, а також, при потребі – захист честі, гідності, ділової репутації (спростування недостовірної інформації).

Правові аспекти юридичної відповідальності за вчинення кібербулінгу під час освітнього процесу пропоную дослідити в огляді тематичної судової практики.

Постановою Святошинського районного суду міста Києва від 06 березня 2019 у справі № 759/4272/19 притягнуто до адміністративної відповідальності, згідно з ч. 3 ст. 173-4 КУпАП, з накладенням штрафу у розмірі 850 грн матір учня 9 класу, який, знаходячись в закладі освіти, вчинив булінг (цькування), що полягав у сексуальному насильстві із застосуванням засобу електронної комунікації «Вайбер» стосовно інших учасників освітнього процесу – неповнолітніх учнів 9-Б класу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному здоров'ю останніх. Особа, яка притягується до відповідальності, визнала всі обставини вказаного правопорушення з боку свого неповнолітнього сина, викладені в протоколі, їх не спростовувала, повідомила, що в сім'ї проведена необхідна виховна робота із сином, яка у подальшому виключить можливість повторення такого роду порушень прав та законних інтересів однокласників. Крім показів матері, вина її сина у вчиненні вказаного правопорушення підтверджується сукупністю інших досліджених судом доказів, які не викликають сумнівів у своїй достовірності і допустимості, зокрема даними, які містяться в рапорті працівника поліції, заявах потерпілих, протоколі про адміністративне правопорушення та копіях роздруківок за допомогою засобів електронної комунікації фотокарток, з яких вбачається ознаки вказаного насильства шляхом розповсюдження поза волею потерпілих відомостей, які

ображають гідність їх особи. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80287016>

Попередження, як міра відповідальності, застосовано постановою Яготинського районного суду Київської області від 02 квітня 2019 р. у справі № 382/566/19 до особи, яка, за попередньою домовленістю із іншими однокласниками, вчинила булінг (цькування) учасника освітнього процесу із застосуванням засобів електронних комунікацій. Так, особа, яка притягується до відповідальності, отримавши на власний мобільний телефон від інших осіб фото потерпілої, що носило інтимний характер, поширювала ці фото однокласникам з метою її приниження, та в подальшому, знаючи про намір розмістити фото в соціальній мережі «Інстаграм», не припинила скоєння правопорушення, внаслідок чого була заподіяна шкода психічному здоров'ю потерпілої. Потерпіла пояснила, що однокласниця оманним шляхом заволоділа її фото. Пізніше в Інстаграмі була створена фейкова сторінка, на якій були розміщені її фото інтимного характеру. Від однокласників їй стало відомо, що фото поширювалось серед них. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80889602>

Студентку вищого професійного училища, яка через соціальну Інтернет-мережу надсилала погрози неповнолітнім, визнано винною у вчиненні булінгу та піддано адміністративному стягненню у вигляді громадських робіт на строк 20 годин згідно з постановою Києво-Святошинського районного суду Київської області від 25.02.2019 р. у справі № 369/2182/19. За поданням територіального підрозділу Державної установи «Центр пробації» постановою Києво-Святошинського районного суду Київської області від 04.04.2019 р. у справі № 369/2182/19 замінено студентці невідбутий строк громадських робіт на штраф на користь держави у розмірі 85 грн. Детальніше ознайомитися з судовими рішеннями: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80256024>, <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80991520>

28 січня 2021 року суддя Деснянського районного суду м. Чернігова розглянув справу № 750/426/21 про притягнення до адміністративної відповідальності згідно з ч. 1 ст. 184 КУпАП матері неповнолітнього, яка відповідно до протоколу про адміністративне правопорушення ухилялася від виконання передбачених ст. 150 Сімейного кодексу України обов'язків щодо виховання сина, внаслідок чого останній 30.09.2020 року через Інтернет-мережу Viber особисто надіслав однокласнику текст та зображення, які образили дитину, відповідно до листа школи, дані повідомлення можуть підпадати до кібербулінгу. Постановою суду від 28.01.2021 року провадження у справі закрито у зв'язку із закінченням строків накладення адміністративного стягнення. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94475464>

Дубровицьким районним судом Рівненської області розглянуто справу №949/296/21 за адміністративним матеріалом про притягнення до відповідальності за ст. 184 КУпАП матері неповнолітньої доньки, яка нібито ухилялася від виконання передбачених законодавством України обов'язків щодо забезпечення необхідних умов виховання, а саме неповнолітня дитина висловлювалась нецензурною лайкою в соціальній мережі «Інстаграм», стосовно

іншої неповнолітньої особи. Як слідує зі змісту постанови суду від 26.03.2021 року, в судовому засіданні мама учениці свою вину у вчиненому адміністративному правопорушенні не визнала та пояснила, що про дану подію вона дізналась від працівників поліції. Просить закрити провадження у справі, оскільки в матеріалах справи відсутні докази, що нецензурною лайкою в соціальній мережі висловлювалась її дочка. Суду не надано будь-яких доказів, які б свідчили про ухилення матері від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо забезпечення необхідних умов життя, навчання та виховання доньки. А тому суд, виходячи з принципу презумпції невинуватості, не може встановити наявності цього елементу, а, отже, й складу самого правопорушення, передбаченого ч.1 ст.184 КУпАП, встановити неможливо. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95873747>

Прикладом цивільно-правової відповідальності за вчинення кібербулінгу є рішення Апостолівського районного суду Дніпропетровської області від 16 червня 2021 р. у справі №171/2003/20, яким присуджено до стягнення 9000 грн на відшкодування моральної шкоди, завданої малолітній особі внаслідок вчиненого адміністративного правопорушення. Як слідує з обставин справи, булінг здійснювався шляхом цькування, тобто психологічного та фізичного насильства, що проявлялося у здійсненні доньці позивачки моральних травм та фізичного болю шляхом нанесення штовханів, висловлення погроз розправою, висловлення образливих та інших нецензурних слів та жестів, як усно так і шляхом надсилання смс-повідомлень на мобільний смартфон потерпілої в тому числі з використанням соціальних мереж. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97747277>

Рішенням Ріпкинського районного суду Чернігівської області від 17 серпня 2020 року у справі № 743/343/20 задоволено частково позовні вимоги директора закладу освіти про захист честі, гідності та ділової репутації внаслідок поширення недостовірної інформації щодо вчинення булінгу. Судом визнано такою, що не відповідає дійсності, поширену відповідачем на своїй особистій сторінці у соціальній мережі «Facebook» у текстовому дописі інформацію про те, що керівник закладу освіти скоїла злочин, фізично та морально знущується над учнями, 12 лютого 2020 р. застосувала фізичну силу до вчителя математики. Зобов'язано відповідача протягом одного місяця з дня набрання судовим рішенням по справі законної сили спростувати поширену недостовірну інформацію про особу в той же спосіб, у який ним було її поширено. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91114208>

Визнання протиправним та скасування наказу про відрахування учня з закладу загальної середньої освіти внаслідок вчиненого кібербулінгу було предметом розгляду Херсонським міськрайонним судом Херсонської області у справі № 766/6232/21. У судовому процесі встановлено, що 25.03.2021 року учні 9 класу під час проведення онлайн уроків поширювали неетичні, нецензурні висловлювання щодо однокласників та окремих вчителів у класній групі Вайбер. Один із батьків учня надіслав скріншоти цього спілкування, у яких деякі учні нецензурно висловлювалися по відношенню до однокласників, образливо коментуючи їх сімейне життя та членів їх родини. Рішенням суду від 06 липня

2021 року у задоволенні позову відмовлено. Детальніше ознайомитися з судовим рішенням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98157913>

Документування фактів цькування – основа притягнення до відповідальності:

- заява/повідомлення батьків про цькування дитини;
- інформаційне повідомлення керівника школи про виявлений булінг;
- доповідна записка класного наставника чи іншого вчителя про факт цькування;
- комісійний акт педагогічних працівників, психолога та медичного працівника закладу освіти про обставини та наслідки події;
- записи в щоденнику про неодноразовість конфліктів за участі дитини, запрошення батьків на бесіду до школи;
- характеристика учасників процесу за місцем навчання та та/або проживання;
- пояснення особи, яку притягують до відповідальності;
- пояснення потерпілого;
- пояснення свідків;
- пояснення батьків, вчителів, інших осіб;
- речові докази у вигляді зіпсованих особистих речей постраждалого;
- матеріали листування, в тому числі – переписки в соціальних мережах, відеоматеріали, на яких зафіксовано процес цькування;
- інші письмові документи щодо факту цькування;
- медична документація;
- висновок експерта (якщо в результаті вчинення правопорушення була завдана фізична чи психологічна шкода);
- протокол про адміністративне правопорушення;
- протоколи допиту правопорушника, потерпілого, свідків.

У відеоматеріалі висвітлено сутність понять «булінг» та «кібербулінг», здійснено огляд законодавчих актів, наведено приклади з судової практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гретченко Лариса. Відповідальність вчителя за булінг: штраф, догана чи звільнення? URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/vidpovidalnist-vchytelya-za-buling-shtraf-dogana-chy-zvilnennya/>
2. Гретченко Лариса. Заклади освіти та органи поліції як суб'єкти реагування на випадки булінгу: на що важливо звернути увагу? URL: <https://www.hsa.org.ua/lectors/gretchenko-larysa/page/3/>
3. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18.12.2018 р. № 2657-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text>
4. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

7. Матеріали Дводенного навчального курсу «Булінг: попередження, відповідальність, захист. Навчання без страху», що проводиться у Вищій школі адвокатури НААУ. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/antybulingovyj-kurs-vyshhoyi-shkoly-advokatury-naau-aktualno-korysno-praktychno/>

8. Національна стратегія розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі, схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text>

9. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування), затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2019 р. № 1646, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.02.2020 р. за № 111/34394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-20#Text>

ВИДИ ЗАГРОЗ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ ДЛЯ ДИТИНИ І СПОСОБИ ЇХ ЗАПОБІГАННЯ

Наталія ПРАЦЬОВИТА

Більшість дітей не володіють інформацією про небезпеку Інтернету й не мають сформованих навичок онлайн-культури. У відео Ви дізнаєтесь, які існують ризики перебування в глобальній мережі. Ви також дізнаєтесь про види кібербулінгу, з якими можуть зіткнутися чи стикаються діти щодня в сучасному світі. Чому учнів так приваблює Інтернет? Як вберегти свою дитину від небезпеки кіберпростору? Навіщо дітям Інтернет? Які основні правила безпечної поведінки в Інтернеті для підлітків? Як привчити дітей до критичного мислення та аналізу інформації, отриманої з Інтернету? Як розвивати навички перевірки даних з мережі? На ці та інші запитання ви знайдете відповіді у відеоматеріалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутузов В.М. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системноструктурний аналіз); Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвід. н.-д. центр з пробл. боротьби з організованою злочинністю. Київ. : КИТ, 2010. 405 с.

2. Гумінський Р.В. Методи і засоби виявлення інформаційних загроз віртуальних спільнот в Інтернет середовищі соціальних мереж : автореф. дис. ... канд. техн. наук : 21.05.01 / Нац.авіац. ун-т. Київ, 2016. 20 с.

3. Інтернет-технології і забезпечення інформаційних потреб користувачів : метод. поради /Упр. культури і туризму Черкас. облдержадмін., Обл. універс. наук. б-ка ім. Т. Шевченка ; [підгот. Н. Д. Вітавська]. Черкаси : ОУНБ ім. Т. Шевченка, 2009. 8 с., включ. обкл.

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ВПЛИВИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Олександр УЛІЧЕВ

У соціальних мережах, як і в Інтернет-мережі в цілому, користувачі можуть зустрічатися з такими видами інформаційних загроз:

1) загрози порушення конфіденційності, доступності та цілісності інформації;

2) загрози наявності інформаційно-психологічних впливів, порушення достовірності, повноти, об'єктивності, адекватності, корисності.

У відеоматеріалі зосереджено увагу на дослідженні другої групи загроз, оскільки соціальні мережі на сьогоднішній день все частіше стають інструментом для здійснення інформаційних впливів як на окремих користувачів для реалізації різних методів соціальної інженерії, так і на цілі соціуми. При цьому впливи можуть носити як конструктивний так і деструктивний характер. Але не залежно від характеру впливу він має бути прогнозованим та контрольованим. Цей факт визначає актуальність та необхідність досліджень соціальних мереж як потужного інструменту для інформаційного впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мірошніченко П. В., Нестеренко А. А. Особливості формування громадської думки. *Соціальні комунікації*, 2015 р. № 4 (24). С. 36–41.

2. Рейтинг українських лідерів думок у соцмережах. УНІАН URL: <https://www.unian.ua/society/2246394-reyting-ukrajinskih-lideriv-dumok-u-sotsmerejah-vakarchuk-obignav-poroshenko.html> (дата звернення: 25.01.2022).

3. Elihu Katz, Paul Lazarsfeld *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications* Paperback. Publisher: Routledge; 1 edition (October 2, 2005).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БЕРШАДСЬКА Катерина Ярославівна – вчитель початкових класів Бандурівського ліцею Гайворонської міської ради Голованівського району Кіровоградської області.

БОНДАРЕНКО Ліна Миколаївна – вчитель інформатики комунального закладу «Черкаська санаторна школа Черкаської обласної ради».

БУЛИГІНА Людмила Вікторівна – вчитель інформатики Політехнічного ліцею Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» м. Києва.

ГОНЧАРУК Віталій Дмитрович – вчитель хімії та інформатики Новостародубської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Петрівської селищної ради Олександрійського району Кіровоградської області.

ГРЕТЧЕНКО Лариса Леонідівна – адвокат, медіатор, керівник Центру «Адвокат дитини» Вищої школи адвокатури Національної асоціації адвокатів України, заступник Голови Комітету з сімейного права Національної асоціації адвокатів України.

ЄФІМЕНКО Світлана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

КАРАНДЄЄВА Людмила Вікторівна – вчитель математики КЗ «Лозуватська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Компаніївської селищної ради Кіровоградської області.

ЛАСТОВЕЦЬ Наталія Олександрівна – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри українознавства Харківського національного університету радіоелектроніки, член Правління громадської організації «Вікімедіа Україна», відповідальна за Освітню програму Вікіпедії, редактор Вікіпедії.

ЛИТВИНЕНКО Ольга Валентинівна – завідувач навчально-методичного центру дистанційного навчання комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

ЛУЦЮК Олександр Петрович – завідувач сектору комп'ютерно-технічних та телекомунікаційних досліджень Рівненського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України.

МАРТІРОСЯН Владислава Валентинівна – старший лейтенант поліції, старший інспектор з особливих доручень відділу ювенальної превенції управління превентивної діяльності Головного управління Національної поліції в Кіровоградській області.

МОЛЧАНОВА Оксана Миколаївна – кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри педагогіки, психології і корекційної освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

ПАСІЧНИК Оксана Володимирівна – вчитель інформатики ліцею «Сихівський» Львівської міської ради.

ПРАЦЬОВИТА Наталія Петрівна – консультант Комунальної установи «Гайворонський центр професійного розвитку педагогічних працівників».

СКРИПКА Ганна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та безпечного освітнього середовища комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського».

СОКОЛ Ірина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент Центру інноваційних освітніх технологій Національного університету «Львівська політехніка».

СОЛОВЧУК Клавдія Юрївна – кандидат технічних наук, судовий експерт відділу комп'ютерно-технічних та телекомунікаційних досліджень Полтавського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України.

СУРЖКО Ольга Миколаївна – практичний психолог опорного закладу освіти «Торговицький заклад загальної середньої освіти I-III ступенів імені Євгена Маланюка» Голованівського району Кіровоградської області.

ТАЩУК Юлія Юрївна – методист науково-методичного центру медіаінформаційного забезпечення освіти Інституту післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області.

УЛЧЕВ Олександр Сергійович – кандидат технічних наук, старший викладач кафедри кібербезпеки та програмного забезпечення Центральноукраїнського національного технічного університету.

ФЕДОРИШИНА Марина Станіславівна – викладач інформатики Гайворонського політехнічного коледжу та комунального закладу «Гайворонський ліцей № 2» Гайворонської міської ради Кіровоградської області.

ШЕВЧЕНКО Аліна Василівна – вчитель інформатики навчально-виховного об'єднання «Новомиргородська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2 – дошкільний навчальний заклад» Новомиргородської міської ради Кіровоградської області.

Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
**«БЕЗПЕКА ДІТЕЙ В ІНТЕРНЕТІ:
ПОПЕРЕДЖЕННЯ, ОСВІТА, ВЗАЄМОДІЯ»**

(м. Кропивницький, 07-10 лютого 2022 року)

Відповідальний редактор: Скрипка Г.В.
Укладач: Єфіменко С. М.

Підписано до друку 17.05.2022 р.
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний. Гарнітура «Times New Roman».
Друк – принтер. Тираж 100 прим.
Зам. № 382

КЗ «КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна, 39/63,
м. Кропивницький, 25006.

Віддруковано в лабораторії інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу КЗ
«КОШПО імені Василя Сухомлинського», вул. Велика Перспективна 39/63, Кропивницький,
25006